

Vähän parempia uutisia

Tiina Keränen, insinööri (AMK), asiantuntija, Uudistuva teollisuus, Lapin ammattikorkeakoulu

Heli Pesonen, insinööri (AMK), asiantuntija, Uudistuva teollisuus, Lapin ammattikorkeakoulu

Asiasanat: kestävä kehitys, kestävä kulutus, kiertotalous, tuotekehitys, vastuullisuus

Maailman murrostila hankaloittaa ekososiaalisen sivistyksen kehittymistä

Kestävän kulttuurin luominen on vaikeaa, kun henkinen sietokyky on jatkuvasti koetuksella. Globaali kansalaisyhteiskunta on joutunut viime vuosina kohtaamaan tilanteita, joita moni ei osannut odottaa ja jotka ovat koskettaneet ja koskettavat yhä edelleen suurta osaa ihmisistä ympäri maailman. Vaikka kestävä yhteiskunnan käsitteeseen kuuluu energian kohtuullinen käyttö, ei käsillä oleva energiakriisi tunnu mahdollisuudelta. Jatkuva kriisitila aiheuttaa ahdistusta erityisesti nuorissa (Niilola 2022) ja negatiivisesta tiedosta täyttyvä uutisvirta ja sosiaalinen media lisäävät avuttomuuden tunnetta entisestään (Delgado 2022).

Maailmassa tapahtuu kuitenkin edelleen hyviäkin asioita ja yksi keino vähentää negatiivisten uutisten vaikutusta on lukea positiivisia uutisia (Delgado 2022). Taustalla tehty työ kestävämmän tulevaisuuden puolesta ansaitsee myös huomiota ja tähän artikkeliin halusimmekin koota hyviä uutisia kiertotalouden saralta.

Merten siivousoperaatiolla eroon roskapyörteistä

Valtameriin on muodostunut viisi jättimäistä roskapyörrettä ja useita pienempiä pyörteitä. Mikäli pyörteissä olevaa muovia ei kerätä pois, se murenee aina vain pienemmiksi paloiksi ja lopulta mikromuoveiksi aiheuttaen ongelmia paitsi merien ekosysteemeille, myös ihmisten terveydelle ravintoketjun kautta.

[The Ocean Cleanup](#) on vuonna 2013 perustettu voittoa tavoittelematon organisaatio, jonka tavoitteena on saada kerättyä 90 prosenttia merien muovijätteistä. Tavoitteen saavuttaminen

vaatii paitsi merissä jo olevan muovin keräämisen, myös uuden muovisaasteen meriin ajautumisen estämisen. Siivoamisurakan haasteena on, että muovi ja muut roskat ovat levinneet laajoille alueille. The Ocean Cleanup on kehittänyt menetelmän kerätä muoviroskaa pois paitsi meristä, myös jokivesistöistä. (The Ocean Cleanup 2022)

Muovia päätyy meriin ympäri maailmaa mm. puutteellisen jätehuollon sekä ranta-alueilla tapahtuvan roskaamisen takia (Kuva 1). Yhtenä keinona arvioida merten roskaantumista käytetään rannoilta kerätyn roskan laskemista, vaikka siitä selviääkin vain ongelman jäävuoren huippu. Suomessa rannoilta löytyvistä roskista 90 prosenttia on muovia ja EU:n alueella rantojen roskista 50 prosenttia on kertakäyttöisiä muovituotteita. (Suomen luonnonsuojeluliitto 2019.)

Kuva 1. Merestä kerättyä roskaa esitteillä Bodøssä (Keränen 2022.)

Muovin käytön vähentäminen tuotteensuunnittelussa...

[Muovien erilliskeräyksen yleistyessä](#) (Hakkarainen 2020) on kuluttajan helpompi kierrättää ostamansa muovipakkaukset. Vaikka osa erilliskerätyistä muovista päätyy yhä [polttoon](#) (MOT 2021), on muovin käytön vähentämiseen ryhdytty myös tuotteen kenties tärkeimmässä elinkaaren vaiheessa – suunnittelussa. Yhä useampi juoma-automaatista [ostettu juoma](#) nautitaan MM Kotkamillsin (2022) [muovittomasta kuppikartongista](#) valmistetusta kertakäyttökupista (Tillaeus 2020), Tracelessin (2022) [biopohjaisista materiaaleista](#) korvaavat kertakäyttötuotteita ja pakkausmateriaaleja ja Sinituotteen (2022) [puhdistusainetabletit](#)

säästävät luonnonvarojen lisäksi myös varastotilaa. Uusien innovaatioiden rinnalle ja muovin käytön vähentämisen tueksi on EU:ssa elokuussa 2021 astunut voimaan [SUP-direktiivi](#), jonka tarkoituksena on estää kertakäyttöisten muovituotteiden valmistus (TUKES 2022).

... ja toimintamalleissa

Muovien käytön vähentäminen näkyy myös käytännössä ja toimintamallien muuttumisessa. Kestokassit ja -pussit (Kuva 2) ovat jo tuttu näky kaupoissa ja uudenlaisia, muovittomia ratkaisuja kehitetään koko ajan. Lupaaviksi todetut uudet tuotteet ja toimintamallit herättävät usein laajaa kiinnostusta ja madaltavat muidenkin kynnystä kokeiluihin: Helsingin kaupunginkirjasto aikoo seurata Kuopion kaupungin (2022) [esimerkkiä](#) kirjaston kirjojen ja aineistojen muovittamattomuudesta. Kirjojen muovittamatta jättäminen ei säästä pelkästään kirjaston päällystemuovikustannuksia, vaan siitä on suoraa hyötyä myös asiakkaille – uutuusaineisto saadaan asiakkaan käyttöön nopeammin, kun muovitusta ei tarvitse tehdä (Kuopion kaupunki 2022).

Kuva 2. Kestokassit ja -pussit ovat löytäneet kuluttajien suosion (Keränen 2022.)

Jätteettömyyden myötä suljettuun kiertoon

[Vastuullisuus kiinnostaa](#) suomalaisia kuluttajia (Reilu kauppa ry 2022) ja jo pitkään pinnalla ollut [zero waste](#) -ajattelutapa (Söderholm 2019) edistää uudenlaisten liiketoimintamahdollisuuksien syntyä. Erityisesti kosmetiikka-alan myyjät ja toimittajat (Colville 2022) ovat ottaneet suuria askelia kohti kestävämpää tulevaisuutta

pakkausmateriaalien vähentämiseen pyrkivillä refill-palveluillaan: kansainvälisesti toimiva The Body Shop -kosmetiikkayritys avasi vuonna 2021 [refill -asemat](#) neljässä sadassa myymälässään ja vuoden 2022 loppuun mennessä yrityksen on tarkoitus laajentaa uudelleentäyttötoimintaansa seuraavaan neljään sataan myymälään (The Body Shop 2022). Myös muun muassa hajuvesiä myyvä Chanel (2022) on ottanut käyttöönsä [hajuvesien refill -palvelun](#) ja kotimainen Lumene (2022) on alkanut myymään osaan tuotteistaan vähemmän pakkausmateriaalia vaativia, kierrätettäviä [täyttöpakkauksia](#).

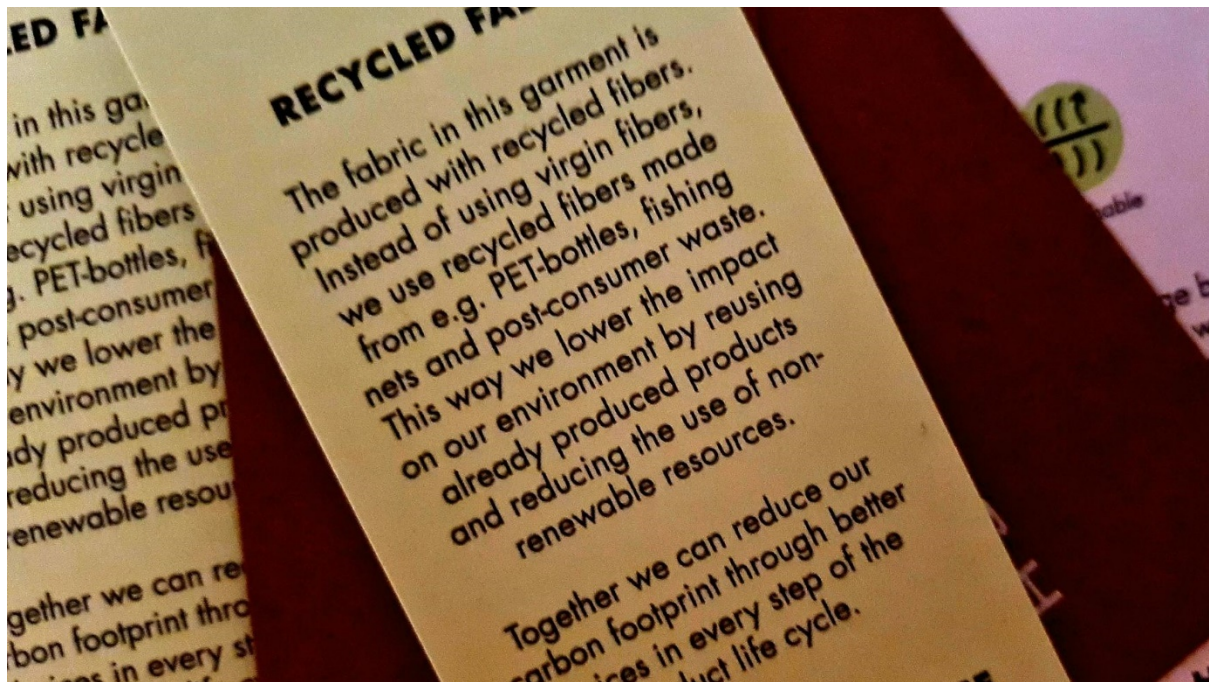
Ruokahävikki kuriin

Elintarvikkeita myyvien refill-kauppojen ollessa vielä pääasiassa yksittäismyymälöiden toimialaa (Colville 2022), ollaan roskiin heitettävän ruoan suhteen ryhdytty toimenpiteisiin. Ruokahävikkiä muodostuu kaikissa elintarvikeketjun vaiheissa. Suomessa ruokahävikin kokonaismäärä on noin 360 miljoonaa kiloa vuodessa ja tästä yli kolmannes muodostuu kotitalouksissa (Saa syödä! 2022a). Määrä on tolkuttoman suuri. Ruokahävikin taklaamiseksi ollaankin viime vuosien aikana tehty työtä useilla tahoilla. Suomessa vietettiin syyskuussa jo kymmenettä kertaa [hävikkiviikkoa](#). Kampanja keskittyy erityisesti kuluttajiin ja kannustaa kotitalouksia estämään ruokahävikin muodostumista. (Hävikkiviikko 2022.) Kaupoissa hävikin vähentämiseksi tehdään aktiivisesti työtä (Saa syödä! 2022b). Luonnonvarakeskuksen [Elintarvikejäte- ja ruokahävikkiseuranta](#) -hankkeessa kehitetään kansallista elintarvikejätteen sekä ruokahävikin seurantajärjestelmää ja hanke on tuottanut useita ruokahävikkiä käsitteleviä julkaisuja, kuten hävikkitiekartan. (Luke 2022.) Ruokahävikin minimoiminen on paitsi vastuullisuusteko myös taloudellista kaikissa ketjun vaiheissa.

Kohti vastuullisempia vaatteita ja irti kertakäyttökulttuurista

Tekstiiliteollisuus on maailman toiseksi saastuttavin teollisuudenala. Vastuullisella toiminnalla on suuri vaikutus tällaisessa mittakaavassa ja vastuullisuutta tarvitaan paitsi tuottajien (Kuva 3) myös kuluttajien toimissa. Kuluttajaliitto on koonnut [yinkit vastuullisille vaateostoksille](#) (Kuluttajaliitto 2022).

Kuva 3. Yhä useampi vaatteiden valmistaja markkinoi tuotteitaan vastuullisuuden kautta (Keränen 2022.)

Eettisen kaupan puolesta ry on tehnyt [Lempivaatteeni -kampanjan](#), minkä tavoitteena on kannustaa suomalaisia vaatteiden vastuulliseen kuluttamiseen, jakaa tietoa vaateteollisuuden ympäristövaikutuksista ja vaatia muutosta pikamuotiteollisuuteen. Jokainen voi aloittaa vaatevastuullisuuden omasta vaatekaapistaan, vastuullisinta on käyttää ja huolehtia jo hankkimistaan vaatteista. (Eetti 2022.)

Vastuullisuustiedottamisen onnistumisesta voi kertoa käytettyjen vaatteiden [suosion kasvu](#) (Havusto 2022) ja second hand -tuotteiden myymisen on laajentuminen yhä suurempien kauppaketjujen tarjontaan, kuten Helsingin ja Tampereen [Stockmannien yhteyteen](#) (2022) ja [Marimekon verkkokauppaan](#) (2022). Useissa [IKEA:n](#) (2022) myymälöissä aloitettu Circular Hub viittaa siihen, että myös second hand -tuotteina ostetuille huonekaluille on markkinansa.

Yhteenveto

Näiden vähän parempien uutisten myötä muistutamme, että ympärillämme tapahtuu myös hyviä asioita. On tärkeää, että kestävän yhteiskunnan ja vastuullisuuden eteenpäin viemistä ja vahvistamista jatketaan sekä muistetaan huomioida ja nostaa esille niin pieniä kuin suuriakin positiivisia uutisia ja asioita.

Artikkeli on laadittu osana LTKT2.0 – Lapin teollinen kiertotalous 2.0 – Lapin kiertotaloustoiminnan vahvistaminen -hanketta. LTKT2.0:ssa Lapin alueen bio- ja kiertotaloustoimintaa vahvistetaan määrällisesti sekä laadullisesti ja hankkeen keskeisenä

tavoitteena on innovaatioiden ja liiketoiminnan kehittäminen. Hanke on Lapin Liiton rahoittama, Vipuvoimaa EU:lta Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) hanke ja sitä toteutetaan yhteistyössä Lapin ammattikorkeakoulun, Kemin Digipolis Oy:n sekä Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappian kanssa (Kuva 4). Hanke on käynnistynyt 1.6.2020 ja jatkuu 31.3.2023 saakka. (Lapin ammattikorkeakoulu 2022.)

Kuva 4. LTKT2.0 -hankkeen toteuttajat ja rahoittajat

Lähteet

Chanel 2022. Bottle refill. Viitattu 9.10.2022 <https://www.chanel.com/us/fragrance/bottle-refill/>.

Colville, C. 2022. A Guide to Refill Stores. Country & Town House 21.6.2022. Viitattu 9.10.2022 <https://www.countryandtownhouse.com/food-and-drink/refill-stores-guide/>.

Delgado, C. 2022. Why you can't stop doomscrolling and 5 tips to halt the vicious cycle. Insider 6.5.2022. Viitattu 9.10.2022 <https://www.insider.com/guides/health/mental-health/doomscrolling>.

Eetti 2022. Lempivaatteeni -kampanja. Viitattu 10.10.2022 <https://eetti.fi/toiminta/teemat/lempivaatteeni-kampanja/>.

Hakkarainen, J. 2020. Kotitalouksien muovinkierrätys hoituu yhä miten missäkin – jätelaki pakottaa Suomen yhteen muottiin. Yle Uutiset 30.6.2020. Viitattu 10.10.2022 <https://yle.fi/uutiset/3-11423427>.

Hävikkiviikko 2022. Tietoa kampanjasta. Viitattu 9.10.2022 <https://www.saasyoda.fi/ruokahavikki-suomessa>.

Havusto, H. 2022. Käytettyjen vaatteiden suosio kasvaa, mutta haasteena on ”nukkuva pääoma”. Talouselämä 14.6.2022. Viitattu 7.10.2022 <https://www.talouselama.fi/uutiset/kaytettyjen-vaatteiden-suosio-kasvaa-mutta-haasteena-on-nukkuva-paaoma/73b8a57e-471c-403b-b45b-8bff856b1605>.

IKEA 2022. Circular Hub. Viitattu 9.10.2022 <https://www.ikea.com/gb/en/offers/circular-hub-pub2eab7840>.

Kuluttajaliitto 2022. Vastuullinen kuluttaminen: vaatteet ja tekstiilit. Viitattu 10.10.2022 <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaalit/vastuullinen-kuluttaminen-vaatteet-ja-tekstiilit/>.

Kuopion kaupunki 2022. Kaupunginkirjasto luopui aineiston muovituksesta Kuopiossa. Kestävyysohjelma 1.8.2022. Suomen ympäristökeskus SYKE. Viitattu 7.10.2022 <https://kestavyysloikka.ymparisto.fi/kaupunginkirjasto-luopui-aineiston-muovituksesta-kuopiossa/>.

Lapin ammattikorkeakoulu 2022. Lapin AMK:n hanketietokanta. Lapin teollinen kiertotalous 2.0 – Lapin kiertotaloustoiminnan vahvistaminen -hanke. Viitattu 5.10.2022 <https://www.lapinamk.fi/fi/Yrityksille-ja-yhteisoille/Lapin-AMKin-hankkeet?RepoProject=4206000066>.

Luke 2022. Elintarvikejäte- ja ruokahävikkeiseuranta -hanke. Viitattu 10.10.2022 <https://projects.luke.fi/ruokahavikkiseuranta/>.

Lumene 2022. Uudet vastuullisemmat täyttöpakkaukset kosteusvoiteisiin – askel kohti kestävämpää tulevaisuutta. Viitattu 9.10.2022 <https://www.lumene.com/fi/refill-guide.html>.

Marimekko 2022. Pre-loved. Viitattu 9.10.2022 https://preloved.marimekko.com/?utm_source=marimekko.com.

MM Kotkamills 2022. Products: Isla®. Viitattu 7.10.2022 <https://kotkamills.com/products/isla/>.

MOT 2021. Mihin muovijätteesi oikeasti menevät? Yle Areena 5.4.2021. Viitattu 7.10.2022 <https://areena.yle.fi/1-50654071>.

Nilola 2022. Jatkuva kriisitila koettelee nyt suomalaisten sietokykyä kovimmin sitten toisen maailmansodan. Yle Uutiset 9.6.2022. Viitattu 9.10.2022 <https://yle.fi/uutiset/3-12480619>.

Reilu kauppa ry 2022. Vastuullisuus kiinnostaa, mutta ei päädy aina teoksi. Uutinen 1.2.2022. Viitattu 9.10.2022 <https://reilukauppa.fi/uutiset/vastuullisuus-kiinnostaa-mutta-ei-paady-aina-teoiksi/>.

Saa syödä! 2022a. Ruokahävikki Suomessa. Viitattu 9.10.2022. <https://www.saasyoda.fi/ruokahavikki-suomessa>

Saa syödä! 2022b. Näin kaupat vähentävät hävikkiä. Viitattu 10.10.2022. <https://www.saasyoda.fi/nain-kaupat-vahentaa-havikkiä>

Sinituote Oy 2022. Puhdistusaineet. Viitattu 7.10.2022 <https://sinituote.fi/tuotteet/sini-siivousvalineet/puhdistusaineet/>.

Söderholm, M. 2019. Zero waste, eli siis mikä? Jätteettömyyteen pyrkiminen kasvattaa suosiotaan. Apu 14.3.2019. Viitattu 9.10.2022 <https://www.apu.fi/artikkelit/zero-waste-eli-siis-mika-jatteettomyyteen-pyrkiminen-kasvattaa-suosiotaan>.

Stockmann 2022. Suositun Relove avaa ovensa marraskuussa Tampereen Stockmannin tavaratalossa. Lehdistö tiedote 12.5.2022. Viitattu 9.10.2022 https://www.stockmanngroup.com/fi/tiedotteet/-/stock/showDisclosure/636385/Suosittu%2BRelove%2Bavaa%2Bovenssa%2Bmarraskuussa%2BTampereen%2Bstockmannin%2Btavaratalossa?_omxdisplay_WAR_omxdisplayportlet_displayType=PRESS.

Suomen luonnonsuojeluliitto 2019. Mistä muoviroska tulee meriin, ja mitä asialle voidaan tehdä. Viitattu 9.10.2022 <https://www.sll.fi/2019/08/16/mista-muoviroska-tulee-meriin-ja-mita-asialle-voidaan-tehda/?cn-reloaded=1>.

The Body Shop 2022. Our refill program. Viitattu 9.10.2022 <https://www.thebodyshop.com/en-us/about-us/brand-values/sustainability/refill-program/a/a00048>.

The Ocean Cleanup 2022. Viitattu 9.10.2022 <https://theoceancleanup.com>.

Tillaeus, J. 2020. Italialainen kahvijätti Lavazza teki kaupat suomalaisesta take away -kupista – muovittomasta pahvikupista juodaan pian kahvit ympäri Eurooppaa. Yle Uutiset 23.1.2020 <https://yle.fi/uutiset/3-11169081>.

Traceless 2022. Materials. Viitattu 7.10.2022 <https://www.traceless.eu/materials>.

TUKES 2022. Kertakäyttöiset muovituotteet, SUP. Viitattu 9.10.2022 <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kertakayttoiset-muovituotteet-sup>.